

Strövtåg i

Hannäs- bygden

Öb 15
12
44

Mer och mer började himlen mulna och lätta vindkärar krusade sjön Vindomens vatten, när vi däröver ställde kosan mot den björkomkransade åsen, på vars krön medeltidsfolket i Hannäs uppförde sin första kyrka.

Här och där borta i hagmarkerna pinglade skällorna från betande kor och på ett par åkrar längre uppåt gårdarna voro trötta hästar i arbete.

Så snart vi rundat udden och passerat Solvestad, syntes Hagerstads slotts apetsiga torn höja sig över den låta grönskan på motsatta stranden.

På den lilla lövskegelsbevuxna holmen här utanför gjorde vi strandhugg i förbifarten och när vi praktiserat oss genom snåren, stodo vi framför den

forne Hagerstadsägaren Beijers vilorum, vilket utmärkes av en kilad granitsockel, 4x5 meter, förutom sju uppresta granitblock och ett otaxtat granitkors, likaledes grovhugget och av 1 1/2 meters höjd. Innanför ligga tre gravkullar. Den sandade gångstigen löper ännu ett tjugotal meter längre bort bland liljekonvaljehlad och saftigt gräs mot en viloplats i skuggan av den märkliga jätteeken, som bar en omkrets av inte mindre än 6 meter.

Men vi forisatte ytterligare en kilometer över Vindomen — denna egendomliga, sägenomsprungna sjö, på vars vida vatten trenne sookengränser möta — och nådde efter en stund

strandens av den höga ås, där de sista resterna av Hannäsruinen dölja sig bakom syrenernas blå- och vitblommande snår. Några uppspikade ytterbräder utanför den forna kyrkogårdens med sina otaliga rester efter förgångna minnesvårdar och enkla stavar, utgjorde stängsel för de betande korna längs slutningen mot sjön.

Många av buskarna, som planterats på grifterna, voro nu manshöga vildsnår som man blott med möda kunde genomtränga, men i all denna blomsterkrud hördes binas och humlornas ständiga surr och vällykten kändes söt och tung. Liksom nästan alla av Tjustbygdens kyrkor var även denna en s. k. borgkyrka, uppförd av hop-

letad grästen, liten och anspråkslös. Den har en gång varit 20 meter lång och 8 meter bred, vartill komma ytterligare 4 meter för den vid sidan utbyggda sakristian. I kyrktaket funnos märkliga målningar, vilka som så mycket annat av inventarierna borde ha räddats. Ty den 1800-talsvandalism, som gick fram över Hannäs kyrka (liksom över många andra) kan icke nog starkt beklagas. Där under det forna korat funnos grifter tillhörande ätten Ribbing — numera totalt gömda under den nedrasande stenmassan från väggarna, varibland sälgbuskar och andra lövträd växa fritt. Taket blev först otätt och dåligt och vid auktionen på inventarierna köptes det av en smed, och den del av det övriga virket, som inte brändes upp, användes till reparationer här och där i gårdarna.

Storklockan, vars malmtoner såle des ännu ljuda över Hannäsbygden, är från år 1578 och har en av Tryserumsprosten, dr Henr. Jac. Sivers författad inskription. På ena sidan läses:

"Inunder Adolph Fredric dyra lå stöptes ihenna klockan om år sjottonhundrafemtifyra då hon förut till skada kom. När hanen gøl vardt Petrus from Åhörare nu kan tu höra ånyo klockans lifwa ljud. Låt henne tig till bettring föra och till att älska Herran Gud samt hålla all hans lag och bud".

Överst står: "Gudi allena äran" och på andra sidan följande om klockans historia: "Ihenna klocka som år 1573 vardt guten i Ol. Nicolai Opförhukas P. (prost) i Tryserum och Hannes tid omatöptes år 1758 af Magnus Hultman i Norrkiöping, då var M. (magister) Henr. Jac. Sivers Kongl. Hofpredikant, Hæradspäst och P. (prost) uti Tryserum och Hannes. Jon Fridelius, Commminister. Eric Tranmus, kyrkoföreståndare". Kring brädden läses slutligen: "Pris vare Herran Zebaoth som oss har gjort, och ån gör godt". Såväl dörr- som fönster-

öppningarna i den vördnadsbjudande ruinen äro numera endast stora, orangebundna hål, varur stenarna nedrasat. Över ett par av dem lågo ännu visserligen ett par smala stenrader, men för att komma igenom den forna dörren, måste man nu göra en klättring över stora stenar och block.

Den äldsta minnesvården, jag fann därute, var en häll, huggen av rödaktig sten. Alldeles övervuxen med torv låg den över en grift och var dessutom mycket sönderslagen. Sedar torven blivit avlägsnad och bitarna hoplagda, kunde följande utläsas:

"Memento Mori. Här nedan liggja begrafne Munsterskrifwaren Nils Jonson des k: hust: Catharina Andersdotter Begge 73 år när the dödde samt deras son Nicola Falk Kyrkioherde i Tryserum och Hannes, föd 1674 död 1745, och des sata hustru Anna Stridelia: föd 1680, död 1740 med deras barn Anna Falk föd och död 1715, Catharina Falk föd 1710, död 1717, Maria Catharina Falk föd 1715 död 1725, Axel Magnus föd 1720 död 1725".

Minnesvården var sålunda ägnad av socknens forna präster, kyrkoherde Falk med hustru, föräldrar och fyra barn, vilka sistnämnda i späd ålder avlidit. Ännu en prästerlig minnesten fann jag till vänster härom, likaledes på den gavel varat korat i gång varit. Denna minnesvård i marmor stod upprätt bland det höga gräset och målde att här hade stoft efter prästen Ekenstam jordats. I dess ena sida lästes sålunda:

"Thure R. Ekenstam född d. 3 jan 1795 prest i Hannäs under 20 år i dödsdagen den 12 oktober 1845" och på motsatta sidan: "Känd såsom du, kännes dock din bortgång djupt af Hustru, 4 barn och 12 syskon. — Ännu lever ditt minne inom Hannäs församling. — O, hoppets dag som klarar upp ur dödlighetens dimma". —

Så läse ännu Hannäs gamla kyrka var i bruk, levde helt säkert Ekenstams minne kvar, men efter 1885, då den nuvarande kyrkan uppfördes och man raserat den gamla och skingrat dess inventarier, lämnande fädernas

verk och grifter åt deras öde, är det sannolikt ingen nu levande, som ägnar en tanke åt denna präst eller någon av de övriga där i mullen.

De flesta kvarstående vårdarna voro dock av det enklaste slaget. En s. k. stav av järnek, uppyrkt från sin plats och uppställd mot kyrkmuren för länge sedan, bar följande text på båda sidor i svart, ännu fullt tydbar:

"I. H. S. Nämndemannen A. Nilsson från Rumma. Född 17/8 1782, död 18— 13/5 —55, och Hans kära Hustru Anna Månsdotter, Född 17— 7/1 —93, död 18— 17/3 —69. Sv. Ps. 109, 3, 4 v. Maria Katarina Jansdotter från Bjerkebo, * 18— 13/3 —17, † 18— 2/6 —80".

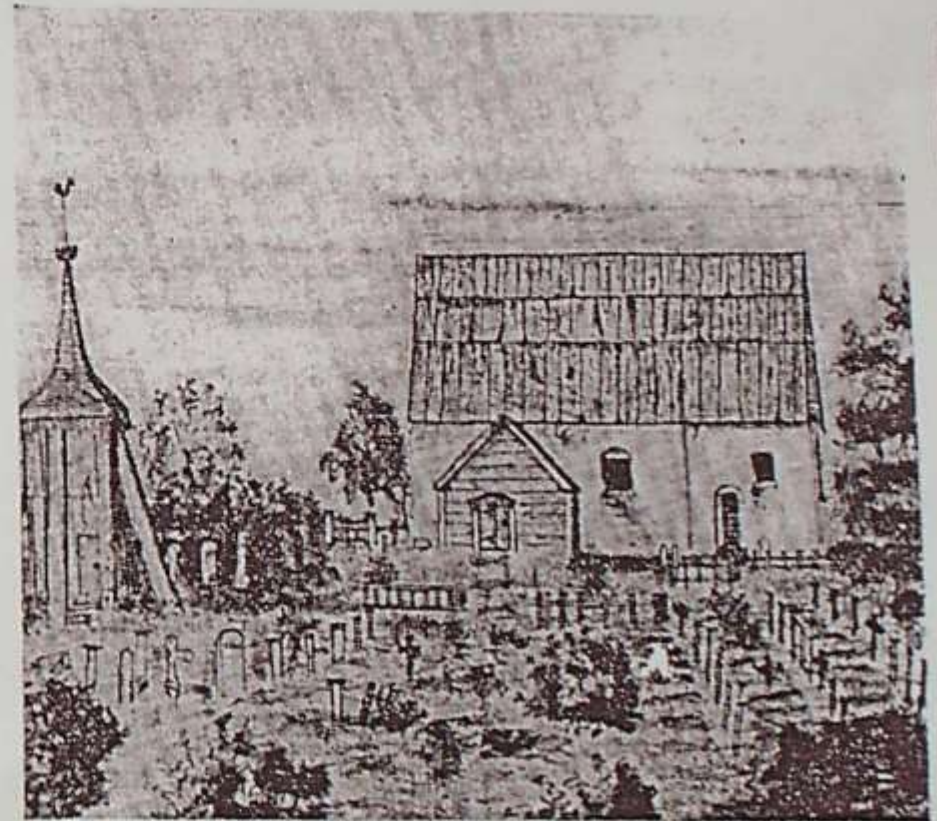
En mycket utsirad, gjuten gravvård innanför ett likaledes gjutet staket, troligen en gång utfört vid Öfverums bruk, hade följande inskription i upphöjda bokstäver: "Makan och Wännen Anna Charl. Landin, född Nilsson. * 18— 7/7 —46, † 18— 25/8 —76. Philipp. 1: 21, Sv. ps. 468, v. 13, 14".

Och på ett litet enkelt gravkors i gjutjärn lästes med götbiska majuskler: "Thure Philip Hornwall. Född 28 April 1853, Död 21 May 1857".

De allra flesta gravkullarna voro emellertid namnlösa och alla utan undantag övervuxna med tjock mossa, vintergröna och högt gräs. Där inne bland snåren framskyntar den ruinrest som ännu återstår av Hannäs-templet och som ännu länge trotsat tidens tand, men måste böja sig för den nya tiden och människornas förstörelselusta.

Där uppe i låglandet på Vindomens norra strand reser Hannäs nya kyrka sin spetsiga spira, och över den mörka skogen längre bort draga tunga ovädersmoln ihop sig mer och mer. Vinden friskar i ute på fjärdarna och ett par stora regndroppar börja falla — för att åtföljas av flera...

Leo

Hannäs gamla kyrka efter en teckning av Ihrfors